

LAIKINOS ERDVĖS

Menininkai :

Eléonore de Montesquiou, Berlynas-Talinas

J&K (Janne Schäfer, Kristine Agergaard), Berlynas- Kopenhaga

Romana Schmalisch, Berlynas

„Laikinos erdvės – įžanga“ pirmoji paroda iš ekspozicijų ir renginių ciklo, skirto šiuolaikinės erdvės sampratai ir naujoms mobilumo bei šiandieninio gyvenimo formoms.

Visi projekto, pavadinto „Laikinos erdvės – turistų sindromas“, renginiai vyks Italijoje, Lietuvoje, Rumunijoje ir Vokietijoje 2009 – 2010 metais. „Laikinių erdvių“ tikslas – analizuoti pereinamų erdvių ir subjektyvumo koncepcijas, kylančias iš dabartinio prekių ir žmonių judėjimo, migracijos politikos bei naujų socialinių, politinių ir kultūrinių ribų atsiradimo, paplitimo skirtinguose Europos regionuose ir metropolijų centruose.

Menininkai, pakviesti dalyvauti „Laikinos erdvės – įžanga“ parodoje Kaune – Eléonore de Montesquiou, J&K, and Romana Schmalisch – yra kilę iš skirtingų Europos regionų ir šiuo metu gyvena Berlyne. Juos vienija tiriamoji veikla ir faktas, kad jie visi, skirtingu metu tyrinėjo ir kūrė Baltijos regione. Šie kūriniai, niekada anksčiau nerodyti Lietuvoje, bus pristatyti „Laikinos erdvės – įžanga“ parodoje Kaune.

Eléonore de Montesquiou projektas „Atominiai miestai“ (2005 / 2006) – tai bandymas sukurti dviejų Estijos miestų – Sillamäe ir Paldiskis – pasižymintį labai ypatinga istorija, portretą. Sovietiniu periodu – nuo 1946 metų iki Estijos nepriklausomybės paskelbimo 1991 metais – šie miestai buvo slapti ir uždari. Sillamäe buvo pastatytas tam, kad apgyvendinti rusų mokslininkus ir darbininkus, išgaunančius uraną ir atliekančius branduolinius tyrimus. O Paldiskis tapo sovietų jūrų laivyno povandeninių atominių laivų pratybų baze. Šie miestai buvo uždari net ir Estijos gyventojams: jie niekada – arba labai retai – buvo vaizduojami filmuose, fotografijose ar net Estijos žemėlapiuose. Nuo 1991 metų, abu miestai yra „atviri“, laisvi ir bando pakeisti savo „išvaizdą“. Tą dieną, kai Estija atgavo savo nepriklausomybę, rusų armija paliko Paldiskį; tuo tarpu Sillamäe tapo „atviras“, kai kapitalizmas pakeitė buvusią centralizuotą socialistinę sistemą. Naujų aplinkybių atsiradimas nulėmė labai spartų darbo sąlygų pasikeitimą ir pagrindinių miestų egzistavimo priešasčių išnykimą. Ten gyvenę rusai staiga tapo mažuma, net nemokančia valstybinės Estijos kalbos. Šiuose miestuose, o ypač Sillamäe, didžiąją dalį gyventojų sudaro rusai, kurių tėvai yra kilę iš Sovietų Sąjungos. Jie laiko save rusais; kai kurie turi Estijos pilietybę, kiti yra Rusijos piliečiai. Tačiau dauguma jų turi pilkajį „ne piliečio“ pasą, ir vis dar nėra integravęsi į socialinį – ekonominį estų gyvenimą. Jie nekalba estiškai, tačiau jų namai yra čia, jie čia gimė, gyvenimas čia yra lengvesnis nei Rusijoje, be to Estija – tai durys į Europą.

„Atominiai miestai“ sukurti Montesquiou kartu su Elnara Taidre, Helena Tulve, Tatjana Kozlova, Liis Juergens, ir Aadam Kaarma, susideda iš video filmo, knygos, parašytos estų, rusų ir anglų kalbomis, plakatų, valandos trukmės Prancūzijos kultūros (Atelier de Création Radiophonique) radijo pjesės ir blogo: <http://atomcities.vox.com>.

Nuotraukų koliažas „Naujasis pasaulis“ (2008), sukurtas J&K, yra didesnio kūrinio „Visa kita yra tik draugas, kurio tu dar nesutikai“ (2007 / 2008), susidedančio iš realaus dydžio trijų dimensijų koliažų, dalis. Nuotraukų koliažai pateikiami skirtingų dydžių plakatuose, graviūrose. Visas darbų ciklas ir publikacijos buvo sukurtos projekto „Nesirūpink – būk smalsus!“ „rėmuose“. Šiam projektui autorius įkvėpė dviejų mėnesių rezidencija Vilniuje 4-osios Ars Baltica fotografijos meno trienalės, vykusios 2007 pavasarį, metu. Nuotraukų koliažo pagrindas – dokumentinė fotografija, atspindinti J&K atliktus stebėjimus Vilniuje, Baltijos regione bei Kaliningrade.

Kaunui atrinktas koliažas - graviūra, izoliuota nuo kitų serijos kūrinų, vaizduojanti kraštovaizdį vienijantį senus ir naujus pastatus, statybvietais, socialistines struktūras ir mistines figūras, įtrauktas į keistus šamaniškus ritualus. J&K iš naujo atranda aplinką ir sujungia menamus kerus su šiuolaikiniu turbo kapitalizmu.

Romana Schmalisch sukurtas „Mobilus kinas“ yra skulptūra ir kilnojamas kinas tuo pačiu. Šis objektas, pirmą kartą pristatytas parodoje „Drehort Zukunft“, galerijoje „uqbar“ Berlyne, 2008 m., yra Aleksandro Medvekino filmo „Naujoji Maskva“ (1938) rekonstrukcija. Menininkė pateikia filmo dalies projekciją, kai inžinierius atvyksta į Maskvą ir pristato savo sukurtus projektus ir naujojo miesto vizijas. Tai keistas, įmantrus modelis, esantis kažkur tarp urbanistinio modelio, kino ir kameros objektyvo.

Schmalisch sukūrė šį objektą siekdama eksponuoti jį parodose bei naudoti filmų ir juos lydinių paskaitų pristatymo metu. Panašiai, kaip ir filmo veikėjas inžinierius, menininkė planuoja keliauti po įvairias vietas ir „Mobilaus kino“ pagalba pristatyti savo kurtus filmus, niekada anksčiau nedemonstruotų filmų koliažą bei kinematografinius tyrinėjimus, susijusius su urbanistinėmis erdvėmis ir vizijomis.

Parodoje Kaune, mobiliajame kine bus pristatytas filmas „Dom Sovietov“ (2004 m. bendraautorius Robert Schlicht). Filme pasakojama apie nepabaigtus statyti Sovietų rūmus Kaliningrade. Sovietų rūmai stūkso pačiame miesto centre, toje pačioje vietoje, kur anksčiau buvo Kioningsbergo pilis. Sovietų rūmai, pradėti statyti 60-aisiais, niekada nebuvo pabaigti. Jau dešimtmečius šie tušti griuvėsiai, miestiečių vadinami „mūsų monstru“, stovi pačioje miesto širdyje. Žlugus Sovietų sąjungai, pastato likimas tapo diskutuotinu klausimu: kol vieni siekia atstatyti buvusią Kioningsbergo pilį, kiti trokšta suteikti naujas funkcijas Sovietų rūmams. Šis pastatas – tai sudėtingų Kaliningrado istorinių ir socialinių struktūrų atspindys. Paradoksalu, bet šis pastatas, yra tarsi „akloji zona“ ar miesto centro „silpnoji vieta“.

Marina Sorbello
*Nepriklausoma kuratorė, žurnalistė, rašytoja. „Critical care“, Paryžius – Berlynas ir „Uqbar“,
Gesellschaft für Repräsentationsforschung e.V., Berlyne narė, Italija*

Antje Weitzel
*Nepriklausoma kuratorė, žurnalistė, rašytoja. „Critical care“, Paryžius – Berlynas ir „Uqbar“,
Gesellschaft für Repräsentationsforschung e.V., Berlyne narė, Vokietija*